

ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ

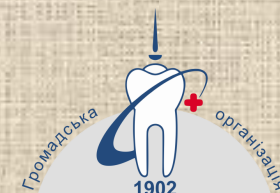
АСОЦІАЦІЇ СТОМАТОЛОГІВ УКРАЇНИ

ПИТАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ Вип. 14

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ГО «ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АСОЦІАЦІЇ СТОМАТОЛОГІВ УКРАЇНИ»**

**ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АСОЦІАЦІЇ СТОМАТОЛОГІВ УКРАЇНИ**

ПИТАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Випуск 14

Харків 2019

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГО «ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ АСОЦІАЦІЇ
СТОМАТОЛОГІВ УКРАЇНИ»

40 років відновлення кафедри терапевтичної стоматології Харківського національного медичного університету

ПИТАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

*Збірник наукових праць
Випуск 14*

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
«НАУКА, ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРАКТИКА В СТОМАТОЛОГІЇ»
З НАГОДИ 40-РІЧЧЯ ВІДНОВЛЕННЯ КАФЕДРИ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ
СТОМАТОЛОГІЇ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
Харків, 30 жовтня 2019 р.**

Харків
2019

УДК 616.31 (081/082)

ББК 56.6

П 35

Редакційна колегія: проф. Є.М. Рябоконт (відповідальний редактор), ас. Б.Г. Бурцев (відповідальний секретар.), проф. С.М. Григоров, проф. Г.Ф. Катурова, проф. Р.С. Назарян, доц. В.В. Ніконов, проф. Г.П. Рузін, проф. І.І. Соколова, проф. І.В. Янішен

Рецензенти: професор А.В. Самойленко – зав. каф. терапевтичної стоматології ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»; професор В.І. Гризодуб – зав. каф. ортопедичної стоматології № 1 Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України.

П 35 **Питання експериментальної та клінічної стоматології:** Зб. науч. праць. – Вип. 14. /Редкол.: Є.М. Рябоконт (відп. ред.) та ін.; МОЗ України, Харк. нац. мед. ун-т. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2019. – 316 с. ISBN 978-617-7738-69-4

Затверджений та рекомендований до видання Вченою радою Харківського національного медичного університету (протокол № 10 від 21.11.2019 р.)

Збірка наукових праць присвячена 40-річчю відновленню кафедри терапевтичної стоматології Харківського національного медичного університету. У ній представлені матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Наука, технології та практика в стоматології», з нагоди 40-річчя відновлення кафедри терапевтичної стоматології Харківського національного медичного університету (30 жовтня 2019 р.). Збірка включає результати наукових досліджень по актуальним проблемам стоматології та щелепно-лицьової хірургії з різних країн. У випуск включені праці фахівців, які виконані на кафедрах стоматологічного профілю та суміжних дисциплін медичних ВНЗ і установ післядипломної освіти лікарів, а також в практичній охороні здоров'я. У них відбиті експериментальні, теоретичні і клінічні питання сучасної стоматології та щелепно-лицьової хірургії.

Автори виражають подяку за допомогу в публікації збірки ГО «Харківське обласне відділення Асоціації стоматологів України» (Президент – професор Є.М. Рябоконт)

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 18,37. Тир. 300 прим. Зам. 690-19.
Видавець та виготовлювач ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (057) 758-01-08, (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.

СТИЛЬ®
ИЗДАТ
ТИПОГРАФІЯ
www.stil-izdat.com

ISBN 978-617-7738-69-4

УДК 616.31 (081/082)
ББК 56.6

© Харківський національний медичний університет
© ГО «Харківське обласне відділення Асоціації стоматологів України»

Maksimovich E. V., Pohodenko-Chudaova I. O.
FEATURES OF DENTAL REHABILITATION
WITH THE USE OF LOCAL INJECTION ANESTHESIA FOR OLD PER-
SONS

Belarussian State Medical University, Minsk, Republic of Belarus

Introduction. Most dental patients belong to the elderly and senile age groups.

The aim of the work is to identify the features of dental rehabilitation with the use of local injection anesthesia for old persons.

Objects and methods. We analyzed the cards of out-patient dental patients aged 28-82 for the period from 2008 to 2012 who applied for specialized orthopedic care in the Republic Clinical Dental Clinic. We identified persons with multiple foci of chronic odontogenic infection from the total number of samples which should be attributed to the risk group for the development of General toxic reactions to local injection anesthesia.

Results. The number of persons with multiple foci of chronic odontogenic infection 61 years old and more increased by 22.9 % in the 5 years from 2008 to 2012. In the study of the comorbidity presence in this group of patients revealed that 87.2 % have pathology of the cardiovascular system, 68.0 % - pathology of the gastrointestinal tract, 77.8 % - pathology of the hepatobiliary system, 81.8 % - endocrine pathology, 45.5% – kidney disease, 7.5 % - systemic collagenosis. It can significantly increase the risk of General complications with frequent repeated administration of local anesthetics.

Conclusion. The presented material confirms that patients of the senior age category should always be carried to risk group and it demands careful selection and use of local anesthetics.

Keywords: local anesthesia, anesthetic, multiple foci of odontogenic infection, old age group of patients.

УДК 616.314-084-053.2(477.87)

Мельник С.В., Горзов Л.Ф., Мельник В.С.

ПОШИРЕНІСТЬ ТА ІНТЕНСИВНІСТЬ КАРІЄСУ ЗУБІВ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ МІСТА УЖГОРОДА.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, Україна

Актуальність. Карієс зубів - найпоширеніше захворювання, з яким протягом життя стикаються до 97% населення земної кулі і до теперішнього часу має не тільки медичну, а й соціальну проблему, що вимагає негайного вирішення [1, 2, 6].

Стоматологічна захворюваність в дитячому та підлітковому віці багато в чому визначає стан здоров'я людей в наступні роки життя. З цієї причини дані про інтенсивність і поширеність стоматологічної патології у дітей повинні бути об'єктом пильної уваги фахівців [3, 4, 5].

Мета роботи. Вивчення поширеності та інтенсивності карієсу зубів у

дітей та підлітків міста Ужгорода в різних вікових групах з врахуванням гендерних ознак.

Об'єкти і методи дослідження. Нами проведено епідеміологічне обстеження дітей м. Ужгорода згідно з вимогами ВООЗ у віці 3, 5, 12 і 15 років з врахуванням гендерних ознак. Поширеність та інтенсивність карієсу зубів визначали - за індексом кпв (з), кпв (п), КПВ (з), КПВ (п). Гігієнічний стан порожнини рота визначали за індексом Федорова – Володкіної (1971).

Результати дослідження. При обстеженні 3-річних дітей встановлено, що поширеність карієсу молочних зубів у хлопчиків склала $74,50 \pm 5,88\%$, при інтенсивності (за індексом кпв (з)) $3,40 \pm 0,33$. Величина індексу кпв (п) склала $4,32 \pm 0,39$. Гігієнічний індекс Федорова - Володкіної - $1,63 \pm 0,062$ (задовільний рівень гігієни).

Поширеність карієсу тимчасових зубів у 3-річних дівчат, які проживають в м. Ужгороді виявлена на рівні $52,38 \pm 6,29\%$, інтенсивність каріозного процесу за індексом кпв (з) склала $2,19 \pm 0,30$, за індексом кпв (п) - $2,47 \pm 0,34$. Гігієнічний індекс склав $1,73 \pm 0,06$ (задовільний рівень гігієни порожнини рота).

У структурі індексу кпв (п) у осіб обох статей переважало ураження жувальної поверхні зубів ($2,32 \pm 0,25$ у хлопчиків і $1,38 \pm 0,21$ у дівчаток), карієс на язиковій поверхні не виявлено (табл. 1)

Таблиця 1

Показники захворюваності карієсом молочних зубів та гігієнічний стан порожнини рота в 3-річних дітей м.Ужгорода.

Показник	Хлопчики (n = 58)	Дівчата (n= 61)
к	$3,07 \pm 0,31$	$1,90 \pm 0,26$
п	$0,33 \pm 0,09$	$0,29 \pm 0,07$
в	-	-
кпв (з)	$3,40 \pm 0,33$	$2,19 \pm 0,30$
Жувальна поверхня	$2,32 \pm 0,25$	$1,38 \pm 0,21$
Язикова поверхня	-	-
Медіальна поверхня	$0,76 \pm 0,14$	$0,52 \pm 0,10$
Дистальна поверхня	$0,55 \pm 0,11$	$0,54 \pm 0,11$
Вестибулярна поверхня	$0,69 \pm 0,24$	$0,03 \pm 0,01$
кпв (п)	$4,32 \pm 0,39$	$2,47 \pm 0,34$
ГІ	$1,63 \pm 0,062$	$1,73 \pm 0,06$
Поширеність карієсу (%)	$74,50 \pm 5,88$	$52,38 \pm 6,29$

Обстеження 6-річних хлопчиків м.Ужгорода показало, що поширеність карієсу зубів в даній групі $88,46 \pm 4,43\%$. Інтенсивність каріозного процесу за індексом кп(з) + КПВ(з) склала $4,57 \pm 0,44$, а за індексом кп (п) + КПВ (п) - $5,21 \pm 0,56$. Карієс виявляли на всіх поверхнях зубів, однак явну перевагу склали ураження на жувальній поверхні ($3,04 \pm 0,26$). У хлопчиків цієї вікової категорії відзначали незадовільний рівень гігієни порожнини рота (індекс Федорова - Володкіної $2,47 \pm 0,10$).

Поширеність карієсу серед 6-річних дівчаток склала $75,41 \pm 5,51\%$. Се-

редній показник інтенсивності карієсу за індексом кп(з) + КПВ(з) виявлено на рівні $2,98 \pm 0,34$, за індексом кп(п) + КПВ(п) - $3,36 \pm 0,41$. Рівень гігієни реєстрували як «незадовільний» при значенні індексу гігієни $2,47 \pm 0,09$ (табл.2).

Таблиця 2

Показники захворюваності карієсом зубів та гігієнічний стан порожнини рота в 6-річних дітей м. Ужгорода.

Показник	Хлопчики (n = 53)	Дівчата (n= 62)
к	$3,07 \pm 0,31$	$1,47 \pm 0,18$
п	$1,44 \pm 0,21$	$1,39 \pm 0,21$
К	$0,05 \pm 0,03$	$0,06 \pm 0,03$
П	$0,04 \pm 0,03$	$0,06 \pm 0,03$
В	-	-
кп(з)+КПВ(з)	$4,57 \pm 0,44$	$2,98 \pm 0,34$
Жувальна поверхня	$3,04 \pm 0,26$	$1,66 \pm 0,22$
Язикова поверхня	$0,02 \pm 0,02$	-
Медіальна поверхня	$0,77 \pm 0,17$	$0,63 \pm 0,10$
Дистальна поверхня	$1,13 \pm 0,18$	$0,93 \pm 0,14$
Вестибулярна поверхня	$0,25 \pm 0,10$	$0,14 \pm 0,06$
кп(п)+КПВ(п)	$5,21 \pm 0,56$	$3,36 \pm 0,41$
ГІ	$2,47 \pm 0,10$	$2,47 \pm 0,09$
Поширеність карієсу (%)	$88,46 \pm 4,43$	$75,41 \pm 5,51$

Обстеження 12-річних юнаків м.Ужгорода дозволило встановити показники захворюваності карієсом зубів: поширеність - $63,47 \pm 4,49\%$, інтенсивність за індексом КПВ(з) - $2,13 \pm 0,21$, за індексом КПВ(п) - $2,26 \pm 0,23$. У структурі індексу переважав компонент ураженості зубів на жувальній поверхні ($1,32 \pm 0,14$), ознаки каріозного процесу на язиковій поверхні були відсутні. Гігієнічний індекс склав $2,57 \pm 0,08$ і був інтерпретований як «незадовільна гігієна порожнини рота».

Аналогічні показники у дівчат м.Ужгорода даної вікової категорії склали: поширеність карієсу зубів - $66,99 \pm 4,63\%$, інтенсивність карієсу за індексом КПВ(з) - $2,29 \pm 0,21$, за індексом КПВ(п) - $2,43 \pm 0,23$. Ознаки карієсу в більшості випадків відзначали на жувальній поверхні ($1,51 \pm 0,15$), язична поверхня у всіх випадках була інтактною. Гігієнічний індекс склав $2,61 \pm 0,08$ («поганий рівень гігієни») (табл. 3).

В ході обстеження 15-річних юнаків м. Ужгорода встановлено, що показник поширеності карієсу склав $93,33 \pm 2,43\%$ при інтенсивності каріозного процесу за індексом КПВ(з) $3,51 \pm 0,21$, а за індексом КПВ(п) - $3,87 \pm 0,26$ при переважній локалізації карієсу на жувальній поверхні зубів ($2,10 \pm 0,15$). Рівень гігієни порожнини рота – «незадовільний» (значення індексу гігієни - $2,23 \pm 0,09$).

Серед 15-річних дівчат, поширеність каріозного процесу склала $91,59 \pm 2,68\%$ при інтенсивності карієсу за індексом КПВ(з) - $3,39 \pm 0,21$, за індексом КПВ(п) - $3,70 \pm 0,24$ з переважним ураженням жувальної поверхні зубів ($2,05 \pm 0,15$). Рівень гігієни – «незадовільний» (при значенні гігієнічного індексу $2,35 \pm 0,08$) (табл. 4).

Таблиця 3

Показники захворюваності карієсом зубів та гігієнічний стан порожнини рота в 12-річних підлітків м. Ужгорода.

Показник	Юнаки (n = 61)	Дівчата (n = 64)
К	1,58 ± 0,13	1,65 ± 0,14
П	0,55 ± 0,11	0,63 ± 0,11
В	-	0,01 ± 0,01
КПВ(з)	2,13 ± 0,21	2,29 ± 0,21
Жувальна поверхня	1,32 ± 0,14	1,51 ± 0,15
Язикова поверхня	-	-
Медіальна поверхня	0,49 ± 0,09	0,45 ± 0,09
Дистальна поверхня	0,29 ± 0,05	0,32 ± 0,05
Вестибулярна поверхня	0,16 ± 0,04	0,17 ± 0,05
КПВ(п)	2,26 ± 0,23	2,43 ± 0,23
ГІ	2,57 ± 0,08	2,61 ± 0,08
Поширеність карієсу (%)	63,47 ± 4,49	66,99 ± 4,63

Таблиця 4

Показники захворюваності карієсом зубів та гігієнічний стан порожнини рота в 15-річних підлітків м. Ужгорода.

Показник	Юнаки (n = 65)	Дівчата (n = 68)
К	2,09 ± 0,16	1,97 ± 0,15
П	1,41 ± 0,15	1,39 ± 0,14
В	0,01 ± 0,01	0,03 ± 0,02
КПВ(з)	3,51 ± 0,21	3,39 ± 0,21
Жувальна поверхня	2,10 ± 0,15	2,05 ± 0,15
Язикова поверхня	0,02 ± 0,02	0,04 ± 0,04
Медіальна поверхня	0,87 ± 0,12	0,80 ± 0,11
Дистальна поверхня	0,55 ± 0,07	0,49 ± 0,06
Вестибулярна поверхня	0,33 ± 0,07	0,32 ± 0,07
КПВ(п)	3,87 ± 0,26	3,70 ± 0,24
ГІ	2,23 ± 0,09	2,35 ± 0,08
Поширеність карієсу (%)	93,33 ± 2,43	91,59 ± 2,68

Дані аналізу вікової динаміки поширеності карієсу зубів у дітей та підлітків, які проживають в місті Ужгород, демонструють істотне зростання поширеності каріозного процесу в період від 3-х до 6-ти років і його зниження до 12-річного віку, що пов'язано з фізіологічною зміною зубів. До 15-ти років спостерігається значне зростання поширеності каріозного процесу.

Висновок. Стоматологічна захворюваність в дитячому та підлітковому віці багато в чому визначає стан здоров'я людей в наступні роки життя, у зв'язку з чим необхідно звертати особливу увагу на розвиток каріозного процесу, а також на рівень гігієни порожнини рота дітей в різні вікові періоди, відводячи профілактичним заходам пріоритетне значення.

Література. 1. Горзов І.П. Екологічні аспекти карієсу зубів та хвороб пародонту

/І.П. Горзов, А.М. Потапчук// Ужгород, ВАТ «Патент», 1998.- 225с.2. Клітинська О. В. Аналіз поширеності карієсу у дітей дошкільного віку міста Ужгорода / О. В. Клітинська, Е. Й. Дячук // Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні питання стоматології сьогодення». –Тернопіль. – 2010. – С. 24-25. 3. Леус П.А. Мониторинг стоматологического здоровья детского населения на коммунальном уровне / П.А. Леус // Стоматология детского возраста и профилактика стоматологических заболеваний: материалы III Российско-Европейского конгресса по детской стоматологии, 16-17 сент. 2013. – М., 2013. – С. 99-105. 4. Справочник по детской стоматологии / под ред. А. Камерона, Р. Уидмера// М.: МЕДпресс-Информ. 2010. 392 с. 5. Хоменко Л. О. До питання про сучасну систематизацію карієсу зубів у дітей України. / Л. О. Хоменко, Н. В. Біденко // Український стоматологічний альманах. - 2016 №2. - С.72-77. 6. Markman L. Teething: facts and fiction / L. Markman // *Pediatr. Rev.* —2009. — Vol. 30 (8). — P.59—64.

Melnyk S.V., Horzov L.F., Melnyk V.S.

PREVALENCE AND INTENSITY OF DENTAL CARIES IN UZHGOROD CHILDREN AND ADOLESCENTS.

«Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine

Introduction. Caries is the most common disease experienced by up to 97% of the globe population over the course of their lives and has, to date, not only a medical but also a social problem that requires immediate resolution.

Dental morbidity in childhood and adolescence largely determines the health of people in subsequent years of life. For this reason, data on the intensity and prevalence of dental pathology in children should be the subject of specialist attention.

The goal of the work. The study of the prevalence and intensity of dental caries in children and adolescents of Uzhgorod in different age groups, taking into account gender characteristics.

Objects and methods of research. We conducted an epidemiological survey of Uzhgorod children in accordance with WHO requirements at the age of 3, 5, 12 and 15 years, taking into account gender characteristics. The prevalence and intensity of dental caries was determined by the DFM index. The hygienic condition of the oral cavity was determined by the Fedorov-Volodkina index (1971).

Research results. In a survey of 3-year-old children, it was found that the prevalence of caries of milk teeth in boys was $74.50 \pm 5.88\%$, while the intensity (according to the dfm index) was 3.40 ± 0.33 . The hygienic index of Fedorov - Volodkina is 1.63 ± 0.062 (satisfactory level of hygiene).

The prevalence of caries in 3-year-old girls living in Uzhgorod was found at $52.38 \pm 6.29\%$, the intensity of the carious process according to the dfm index was 2.19 ± 0.30 , The hygiene index was 1.73 ± 0.06 (satisfactory level of oral hygiene).

In the structure of the dfm index, the lesions of the chewing surface of the teeth (2.32 ± 0.25 in boys and 1.38 ± 0.21 in girls) were predominant in both sexes, caries on the lingual surface was not detected.

Examination of 6-year-old Uzhgorod boys showed that the prevalence of dental caries in this group was $88.46 \pm 4.43\%$. The intensity of the carious process according to the index DFM+df was 4.57 ± 0.44 . Caries was found on all surfaces of the teeth, however, a clear advantage was the lesions on the chewing surface (3.04 ± 0.26). In boys of this age category, an unsatisfactory level of oral hygiene was noted (Fedorov-Volodkina index 2.47 ± 0.10).

A survey of 12-year-old Uzhhorod youth allowed us to determine the incidence of dental caries: prevalence - $63.47 \pm 4.49\%$, intensity according to DFM index - 2.13 ± 0.21 . The hygiene index was 2.57 ± 0.08 and was interpreted as "poor oral hygiene".

Similar indicators for Uzhhorod girls of this age category were: the prevalence of dental caries - $66,99 \pm 4,63\%$, the intensity of caries by the DFM index - $2,29 \pm 0,21$. In most cases, caries were noted on the chewing surface (1.51 ± 0.15), the lingual surface was intact in all cases. The hygiene index was 2.61 ± 0.08 ("poor hygiene").

The prevalence of caries among 6-year-old girls was $75.41 \pm 5.51\%$. The average index of caries intensity according to the index DFM+df was found at 2.98 ± 0.34 . The level of hygiene was recorded as "unsatisfactory" when the hygiene index value was 2.47 ± 0.09 .

Analysis of age-related dynamics of dental caries prevalence in children and adolescents living in Uzhhorod shows a significant increase in the prevalence of caries in the period from 3 to 6 years and its decrease up to 12 years, which is related to physiological changing teeth. By the age of 15, there is a significant increase in the prevalence of the caries process.

Conclusion. Dental morbidity in childhood and adolescence largely determines the state of health of people in the next years of life, and therefore it is necessary to pay special attention to the development of the carious process, as well as the level of oral hygiene of children in different ages, giving priority to preventive measures.

Key words: caries prevalence and intensity, dental examination, oral hygiene, children, adolescents.

УДК 351.773:616.31

Мельниченко О.А., Удовиченко Н.М.

DENTIST-24 – СУЧАСНИЙ ЗАСІБ АДМІНІСТРУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ

*Харківський національний медичний університет України, Харків
Центр інноваційних технологій "Планета стоматології", Харків*

Вступ. Час від часу населення змушене користуватись стоматологічними послугами – "оплачуванним пацієнтом використання ресурсів, необхідних задля діагностики, лікування, реабілітації та профілактики захворювання його зубів, порожнини рота та щелепово-лицьові ділянки" [1]. При цьому більшість зважає на "репутацію закладу охорони здоров'я (лікаря), який відповідає профілю захворювання; професійні та особистісні якості лікаря та медичного персоналу, до яких є довіра; матеріально-технічне забезпечення закладу охорони здоров'я; особисті якості пацієнта" [2]; натомість, лише дехто переймається тим, як функціонує стоматологічний заклад (зокрема, джерела постачання витратних матеріалів; кадрова політика; завантаженість ресурсів, доходи та витрати тощо), оскільки для пацієнтів головним все ж є можливість отримання якісних стоматологічних послуг за прийнятну ціну. В умовах інформаційного суспільства вже нікого не здивуєш дублюванням паперового та електронного документообороту, наявністю